

Abstrakt

Organizace lidské společnosti prošla během historického vývoje několika evolučními stádii. Jejich vrcholem se zejména v Evropě staly státní útvary založené na etnickém základě, národní státy. Jejich vznik a zánik probíhal mnohdy zcela živelně, což vedlo k rostoucí míře společenské nestability. Mezinárodní společenství proto hledalo mechanismy, které by tyto procesy regulovaly. Z pohledu mezinárodního práva bylo třeba především definovat stát a kodifikovat hlavní požadavky, které musela jakákoliv entita splňovat, aby se za stát dala pokládat.

Montevidejská úmluva se shodla na elementární čtveřici, která spočívá v požadavku na obyvatelstvo, teritorium a výkonnou moc a schopnost dané entity účastnit se plnohodnotně mezinárodněprávních vztahů, tedy disponovat vnější suverenitou. Ani tyto čtyři elementy však nejsou zcela dostačující, a tak se k nim postupně nekonzistentně přidávaly další vedlejší požadavky, které pátraly především po vnitřním charakteru entity a jejím postoji kupř. k dodržování všeobecných lidských práv či práv menšin.

Problém však spočívá v tom, že pouhé naplnění výše uvedených požadavků ke vzniku a plnohodnotné existenci státu nestačí. V současném světě je totiž prakticky nemožné, aby nový stát vznikl bez narušení integrity a suverenity státu stávajícího. Právo národů na sebeurčení, na jehož základě vznikla drtivá většina národních států, tak s tímto mechanismem zásadně koliduje. Mezinárodní společenství je tak postaveno před téměř neřešitelné dilema a dodnes se s ním nedokázalo vypořádat. Politici, státníci, právníci, politologové, ekonomové a filozofové, ti a mnozí další si permanentně kladou otázky, které by toto dilema dokázaly vyřešit.

Jejich snažení však nepřináší adekvátní výsledky, jelikož problém je především politický, nikoliv primárně právní. Pouze v případě, kdy by nový státní útvar vznikl odštěpením od dosavadního mateřského státu na základě jeho dobrovolného souhlasu, by se jednalo o právní záležitost, vcelku jasně a snadno řešitelnou. Problém však spočívá v tom, že v drtivé většině případů takové ideální podmínky nenastávají a že mateřský stát s odloučením části svého území a obyvatelstva jednoduše nesouhlasí či se této možnosti aktivně brání. Nově vzniklý státní útvar tak nejenže neuzná, ale bojkotuje i jeho snahy o uznání jinými státy.

V tomto případě však do hry přichází politika, přesněji geopolitika, a různým státním útvarům se začíná měřit odlišným metrem bez ohledu na mezinárodní právo a jeho pravidla. Některé nově vzniklé státní útvary tak nejsou mezinárodním společenstvím uznány vůbec, jiné uznává pouze několik států. Obvykle se jedná o státy, které jsou uznány fakticky (de facto), nikoliv právně (de iure) se všemi výhodami a důsledky tohoto stavu. De facto státy, které

neuznává nikdo nebo pouze malá skupina suverénních států, tak nemají jednoduchou pozici. Jsou obvykle závislé na patronském státu, který jim poskytuje vojenskou ochranu a hospodářskou pomoc. Nemalé procento hrubého domácího produktu de facto států směřuje na výdaje spojené se zajištěním jejich základní existence, takže na další rozvoj států již nezbyvá dostatek prostředků. Tyto státy pak ještě výrazněji zaostávají a jsou tím více závislejší na svém patronovi, kdy se stávají spíše jeho vazalem a ještě markantněji pozbývají svoji suverenitu. To vše ještě více komplikuje jejich mezinárodněprávní uznání, zapojení do mezinárodních organizací a přístup na finanční či jiné trhy.

Tato charakteristika platí pro všechny regiony, které jsou v práci diskutovány, tedy pro Podněstří, Abcházii a Jižní Osetii. Jedná se o regiony nacházející se v postsovětském prostoru na území suverénních států Moldavska a Gruzie. Ve všech případech jde o de facto státy buď neuznané nikým, nebo pouze jednotlivci. Hlavním hybatelem jejich vývoje je Rusko jako regionální hegemon a všechny tři de facto státy jsou na něm více či méně závislé. V případě Podněstří je závislost relativně nízká, což regionu nabízí poměrně slušný manévrovací prostor a snad i pozitivní budoucnost. V případě Abcházie je situace složitější, Rusko zde působí jako její patron a Abcházie je na něm poměrně značně závislá jak vojensky, tak hospodářsky. Úplně nejhorší situace panuje v Jižní Osetii, která se ve vztahu k Rusku ocitla prakticky v bezvýchodné situaci. Její závislost na něm je enormní, bez jeho podpory by se tento de facto stát rychle zhroutil, a to činí budoucnost Jižní Osetie velmi problematickou.

Řešením situace všech těchto regionů by byla buď jejich plná suverenita a mezinárodní uznání, nebo naopak snaha o oslabení role Ruska jako patronského státu. Ani jedna z uvedených možností však není v krátkodobém horizontu realizovatelná, a tak patrně ještě dlouho zůstanou konflikty probíhající v těchto regionech tzv. zamrzlé. A jako zamrzlá se nejspíš jeví i budoucnost těchto regionů.